

OVER EVEN SUCK DUCK

OVERSIGT

4	Indledning
6	Forslag 1: Tidsopsparing
10	Cases
12	Forslag 2: Flexibilitet
16	Økonomisk bundlinje
20	Grøn bundlinje
22	Social bundlinje
24	Kilder

INDLEDNING

Alternativet præsenterer i dette udspil en vision for fremtidens bæredygtige samfund. Hvor vores tid kan tilrettelægges friere og mere fleksibelt end i dag. Hvor tid er en vigtigere ressource end forbrug, og hvor vi kan arbejde uden at blive syge af stress.

I dag er arbejdsmarkedet indrettet til, at vi forventes at arbejde nærmest uafbrudt i 40 til 50 år. Danskere på 25 år kan se frem til at arbejde, til de er 74 – sikkert endnu længere.¹

Det lange arbejdsliv er en central søjle i den herskende økonomiske politik. Arbejdsmarkedet er stadig indrettet efter industrisamfundets norm om, at lønarbejde – helst på fuld tid – er det eneste arbejde, som tæller. Men flere og flere mistrives i en arbejdskultur, som er kraftigt intensiveret med globaliseringen og skiftende regeringers insisteren på udelukkende at opgøre samfundsværdi i arbejdsudbud og BNP. Hver tredje dansker har et højt stressniveau, og stress fører hvert eneste år til 30.000 årlige hospitalsindlæggelser og 1.400 dødsfald.² Samtidig koster stress danske virksomheder ca. 16,5 mia. kr. årligt.³

I Alternativet ønsker vi at gøre op med det, som vi opfatter som lønarbejdets onde cirkel: Hvor stadig færre kan se meningen med et arbejdsliv, hvor presset og kravene øges, mens længslen efter mere fri tid og menneskeligt overskud stiger. Hvor folk, der arbejder meget, forgyldes med skattelettelser i milliardklassen, mens folk, der arbejder deltid eller holder pause fra arbejdsmarkedet, presses eller ligefrem udskammes. Hvor et i forvejen langt arbejdsliv bliver endnu længere som følge af en støt stigende pensionsalder, mens helligdage afskaffes.

Vi mener, at menneskers værdi er langt mere end blot summen af vores lønnede og beskattede arbejdstimer. De timer, vi bruger i vores familier, yder omsorg for børn og ældre, laver frivilligt arbejde i foreninger, sportsklubber mv. falder fx helt uden for samfundets regnskab til trods for, at det i høj grad er disse timer, som sikrer, at vores samfund hænger sammen som et socialt og ansvarligt fællesskab.

For Alternativet er menneskers tid vores dyrebareste ressource.

Vi ønsker at skabe rammer for, at vi hver især kan bruge vores tid mere fleksibelt, mere meningsfuldt og mere frit end i dag. Vi står pga. klima- og naturkrisen over for så store omvæltninger, at der både er fornuft og nødvendighed i, at vi kan bruge vores tid på at dyrke og værne om det, der giver livet mening; vores fællesskaber, venskaber og familier, at blive klogere, at dyrke kunst, kultur og kreativitet og ikke mindst at drage omsorg for vores miljø, natur og klima.

Alternativet vil derfor give borgerne bedre mulighed for at gå ned i arbejdstid i perioder. Vi skal kunne danne og uddanne os gennem hele livet, og vi skal kunne tage pauser i løbet af arbejdslivet, når vi har behov for det – ikke kun i slutningen af livet. Lønarbejde skal ikke længere være det ultimative mål for et menneskes værd, men ét middel blandt mange til at opnå et meningsfuldt liv i balance med tid til vores kære, til omsorg og til engagement i samfundet. For vores tid tilhører ikke staten. Den tilhører grundlæggende os selv.

Fuldtid, deltid, heltid, halvtid, fritid, fremtid.

God læselyst.

FORSLAG 1

Tidsopsparing

Et stigende antal især velhavende danskere selvpensionerer sig, dvs. trækker sig fra arbejdsmarkedet før den officielle tilbagetrækningsalder, for egen pensionsopsparing.⁴ De har også i langt højere grad råd til at gå på deltid eller tage orlov fra arbejdsmarkedet i perioder, hvor de ønsker at prioritere andre ting i livet end lønarbejde.

Alternativet vil skabe økonomiske rammer, der gør det muligt at sikre flere danskere mere frihed til at holde fri i perioder.

Derfor foreslår vi, at alle voksne over 25 år får en tidsopsparing, som man kan få udbetalt penge fra, hvis man i en periode ønsker at gå ned i tid eller tage orlov fra arbejdsmarkedet, fx mens man har små børn, rejser eller videreuddanner sig. Man kan få udbetalt penge fra kontoen i månedlige rater i perioder, hvor man ikke er i beskæftigelse, eller hvor man arbejder på nedsat tid.

Tidsopsparingen oprettes med et indestående på 100.000 kr. Staten indbetaler desuden 5.000 kr. på alle danskeres tidsopsparing hvert år. Alle unge får adgang til en tidsopsparing på 100.000 kr., når de fylder 25.

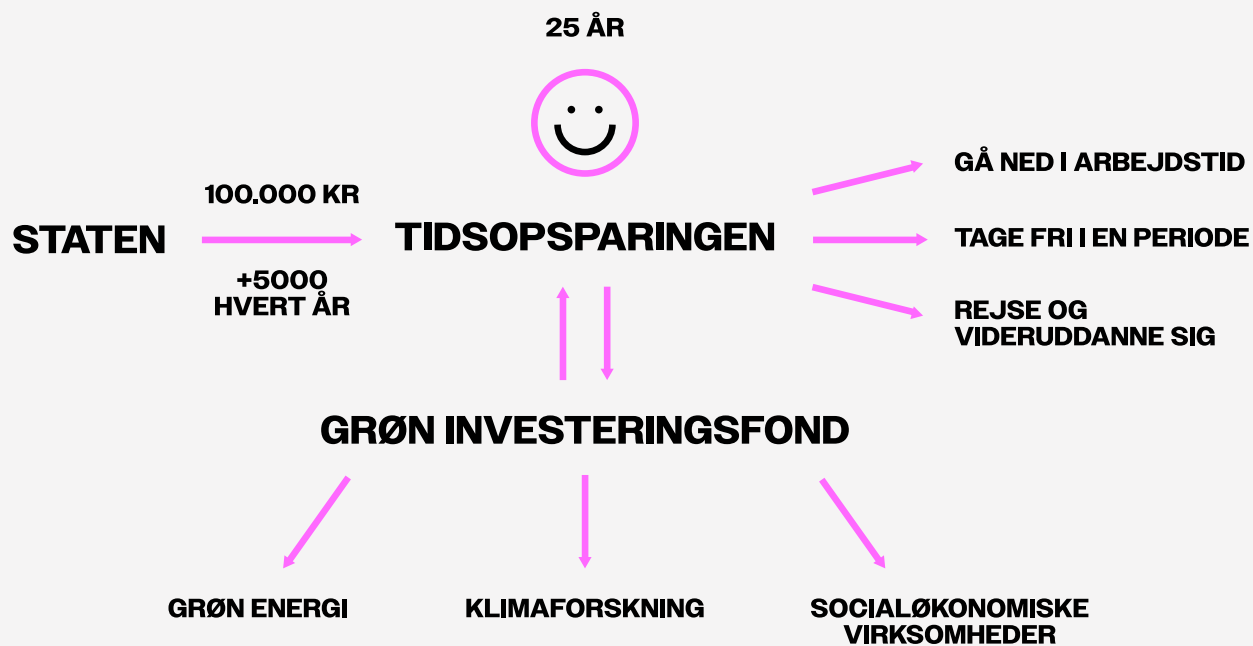
Det skal være muligt at flytte op til 1 mio. kr. fra sin eksisterende pensionsopsparing over på tidsopsparingen. Samtidig skal man have mulighed for at lave indbetalinger til tidsopsparingen, der giver fradrag i indkomstskatten ligesom klassiske pensionsindbetalinger.

På den måde vil danskerne få langt større personlig frihed over hvornår i livet, de bruger deres opsparing på at holde pause fra arbejdsmarkedet.

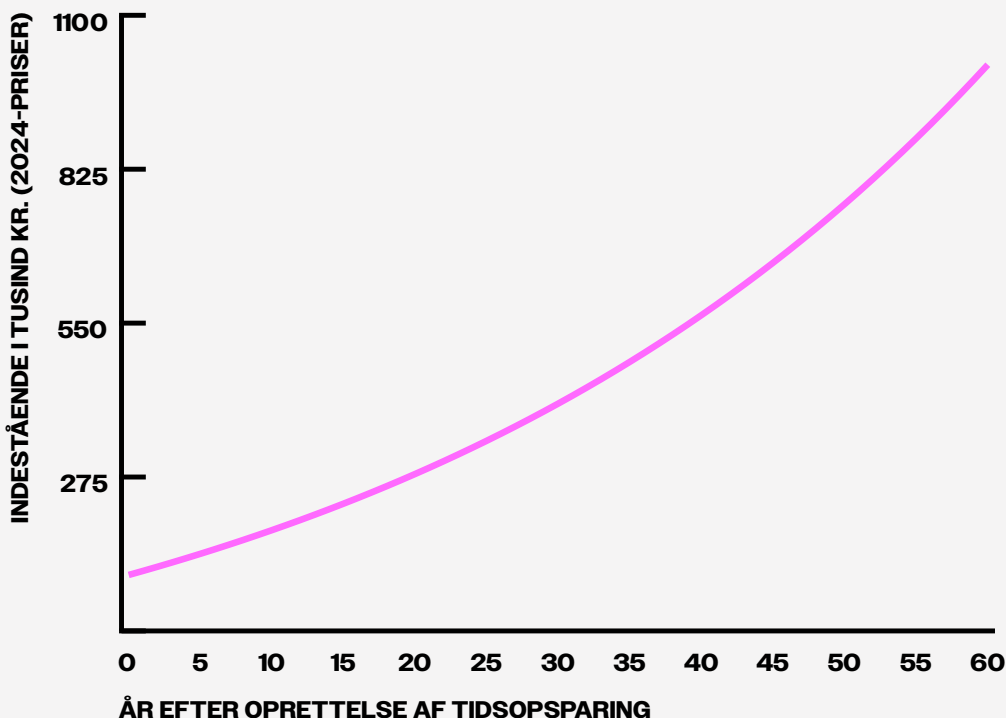
Hvis der er penge tilbage på tidsopsparingen, når man når pensionsalderen, kan man få dem udbetalt sammen med ens klassiske pensionsopsparing.

Udbetalinger fra tidsopsparingen indkomstbeskattes ligesom almindelige pensionsmidler. Men i modsætning til almindelige pensionsmidler strafbeskattes penge fra tidsopsparingen dog ikke ved udbetaling inden pensionsalderen.

Tidsopsparingsmidlerne administreres af en uafhængig offentlig investeringsfond, der sikrer borgerne en fast forrentning og sørger for, at pengene investeres grønt, bæredygtigt og etisk. Tidsopsparingen bidrager således til at skaffe risikovillig kapital til grønne og socialøkonomiske virksomheder og organisationer. Tidsopsparingen skal operere stærkt inspireret af den norske pensionsfond,⁵ men med langt klarere og langt mere ambitiøse retningslinjer i forhold til at investere grønt, bæredygtigt og etisk.

FIGUR 1. Tidsopsparing over tid i tusinde kr. (inflationskorrigeret), hvis borgeren hverken foretager ind- eller udbetalinger.

Figur 1 viser, hvor meget den enkeltes tidsopsparing vil vokse over tid, hvis man hverken hæver fra den eller selv foretager indbetalinger til den. Ens indestående vil efter 10 år være vokset til ca. 185.000 kr., efter 30 år til 400.000 kr., og efter 50 år til over 800.000 kr.

Beløbene er i 2024-priser, dvs. at de tager højde for fremtidige prisstigninger (inflation). Reelt vil der stå et meget større beløb på kontoen, men pga. inflation vil pengene være mindre værd pr. krone. Dette tager de angivne beløb højde for.

De løbende offentlige omkostninger ved tidsopsparing (ca. 12,9 mia. kr. om året), finansieres ved at hæve PAL-skatten og ved at afskaffe rentefradraget. Dette vil omfordele midler fra danskere med meget store pensions- og boligformuer til danskere med små pensionsopsparinger og dermed formindske den ekstremt store ulighed, der i dag findes i privatopsparede pensionsformuer og i formuer generelt.^{6,7}

Tidsopsparingen giver dermed alle danskere større fleksibilitet og mulighed for at holde fri i løbet af arbejdslivet, men den vil især tilgodesee danskere med mindre indkomster og formuer, som i dag har dårligere mulighed for fleksibilitet i arbejdslivet.

CASES

Nedenfor følger fire cases, der viser, hvordan man konkret vil kunne bruge tidsopsparingen som borger:

Toke

Toke er 25 år i 2024, hvor Alternativets tidsopsparing indføres. Toke beslutter sig for at indbetale 350 kr. om måneden til sin tidsopsparing, som han kan trække fra i skat. Da Toke fylder 35 år, har han fået tre børn, der alle er i institutionsalderen, og Toke har lyst til kun at arbejde fire dage om ugen for at have mere tid med børnene. Han vælger derfor at bruge nogle af de 230.000 kr., han nu har i tidsopsparing, på at gå fra 37 til 30 timer og holde fri hver fredag. For at kompensere for de tabte indtægter ved hans kortere arbejdstid hæver han 6.000 kr. fra sin tidsopsparing om måneden i fire år. Til den tid er ungerne startet i skole og Toke har fået mere overskud. Han går tilbage til at arbejde 37 timer.

Emma

Emma er 18 år i 2024, hvor Alternativets tidsopsparing indføres. Emma har aldrig sparet op, men da hun fylder 52 har hun brug for et pusterum og tid til at finde ud af, hvad hun skal lave resten af sit arbejdsliv. Selvom Emma aldrig har indbetalt til sin tidsopsparing, står der med renters rente nu 365.000 kr. Hun bruger 300.000 kr. af pengene på at holde fri i et år, hvor hun bl.a. opkvalificerer sig og udvikler en nyskabende forretningsidé. Da året er gået, springer hun ud som selvstændig iværksætter.

Aya

Aya er 30 år i 2024, hvor Alternativets tidsopsparing indføres. Hun beslutter sig for at indbetale 5.000 kr. om måneden til sin tidsopsparing, som hun kan trække fra i skat. Da hun fylder 42 vil hun gerne skrive en bog, og tager derfor orlov på ubestemt tid, hvor hun researcher, rejser og dygtiggør sig i at skrive. Hun får månedlige udbetalinger fra sin tidsopsparing, der i mellemtiden er vokset til 1 million kr.

Svend

Svend har aldrig sparet op til pension udover ATP. Selvom han har haft en tidsopsparing, siden han var 25, holder han aldrig pause fra arbejdsmarkedet, og han går heller aldrig på deltid. Han indbetaler heller ikke penge på sin tidsopsparing, men da han går på pension som 67-årig, er de 600.000 kr., der står på hans tidsopsparing et vigtigt supplement til hans folkepension.

FORSLAG 2

Fleksibilitet på den enkelte arbejdsplads og opgør med 37-timers normen

Permanent trepart skal arbejde for mere fleksibilitet og frihed

Parallelt med at tidsopsparingen vil give danskerne langt bedre økonomiske rammer for at holde orlov og gå ned i tid, ønsker Alternativet at skabe en kulturændring på de enkelte arbejdspladser, så det bliver lettere og mere normalt at gå ned i tid, tage pauser fra arbejdsmarkedet og tilrettelægge arbejdstiden på den måde, der passer bedst for den enkelte medarbejder.

Alternativet vil derfor bruge en permanent trepartsinstitution, tilsvarende den regering har bebudet,⁸ til at fremme aftaler mellem arbejdsmarkedets parter, der skaber større frihed og fleksibilitet for den enkelte medarbejder.

Konkret foreslår Alternativet, at en permanent trepartsinstitution skal arbejde for at få indført en række konkrete tiltag, der vil give danskerne mere selvbestemmelse over deres arbejdstid.

37 timer er ikke det eneste rigtige

I dag er langt de fleste stillingsopslag på 37 timer om ugen,⁹ og de fleste lønmodtagere har ikke overenskomst-mæssigt krav på at kunne gå ned i tid i livsperioder, hvor de måtte have brug for det. Mange, der ønsker at gå på deltid, er derfor nødt til at indgå forhandlinger med deres virksomhed eller bruge de begrænsede muligheder, der findes i eksisterende fritvalgsordninger.

Fordi 37 timers-normen i så høj grad gennemsyrrer vores arbejdskultur, kan det også være en stor barriere for mange lønmodtagere at bede deres arbejdsgiver om lov til at gå ned i tid.

Derfor ønsker Alternativet et fundamentalt opgør med 37 timers-normen. Det skal være helt naturligt at arbejde det antal timer, der passer bedst for den enkelte medarbejder, om det så er 20, 30 eller 60 timer om ugen. En permanent trepart skal derfor arbejde for, at det på sigt bliver en overenskomst-mæssig ret at gå ned eller op i tid på den enkelte arbejdsplads.

Udvidelse af fritvalgsordninger og opsparing af frihed

Fritvalgsordningerne og opsparing af frihed er et vigtigt første skridt i retning af en mere fundamental arbejdskulturændring, hvor lønmodtagere får langt større selvbestemmelse over egen arbejdstid. Allerede i dag har en del arbejdspladser fritvalgsordninger og opsparing af frihed, og en udvidelse af disse var et af fagbevægelsens krav i OK24-forhandlingerne.¹⁰

Alternativet foreslår, at en permanent trepart skal arbejde for videre udvidelse, forbedring og udbredelse af fritvalgsordninger og opsparing af frihed, så langt flere danskere får fleksibilitet til selv at vælge, hvordan de vil prioritere mellem løn og arbejdstid på forskellige tidspunkter i deres arbejdsliv.

Normalisering af orlov og pauser

Danmarks pensionsalder er allerede den højeste i EU, og med de planlagte stigninger i pensionsalderen bevæger Danmark sig mod at få verdens højeste pensionsalder.¹¹ I dag kan en nyuddannet 25-årig først forvente at gå på pension, når – og hvis – vedkommende fylder 74 år. Med så langt et arbejdsliv, som regeringen lægger op til, er det bydende nødvendigt, at vi har mulighed for at holde pauser fra arbejdsmarkedet i løbet af livet.

Derfor skal en permanent trepart også arbejde for, at alle lønmodtagere på sigt får overenskomstbestemte rettigheder til at gå på orlov i længere eller kortere perioder efter behov.

Ret til fire dages arbejdsuge og mere fleksible arbejdstider

Nogle danskere foretrækker at arbejde fra 9 til 17 hver dag, mens det for andre fungerer bedre at arbejde på højtryk i nogle perioder og at holde mere fri i andre. Nogle foretrækker at lægge deres timer over 5 dage, mens andre foretrækker at arbejde flere timer fra mandag til torsdag og til gengæld holde forlænget weekend. Derfor har en del arbejdspladser allerede tidsopsparingsordninger, flekskonti og tidsbanker, men disse har ofte relativt lave loftsgrenser og begrænsninger på de fraværsperioder, man kan spare op til.

Et hav af undersøgelser viser, at større fleksibilitet i arbejdstidstilrettelæggelsen kan have en stor positiv betydning for medarbejdernes trivsel, motivation og sundhed.¹² Derfor skal en permanent trepart arbejde for, at tidsopsparingsordninger udbredes, og at de eksisterende modeller forbedres og giver lønmodtagerne langt større fleksibilitet i deres arbejdstidstilrettelæggelse.

**"Af alle latterlige
ting forekommer
det mig at
være det
allerlatterligste
at have travlt"**

SØREN KIERKEGAARD

**ØKONOMISK
BUNDLINJE**

Finansiering

Opstartsinvestering

Den offentlige sektor har i dag en nettoformue på ca. 545 mia. kr. Den offentlige sektors gæld er med andre ord i dag så lav, at den overstiges af den offentlige formue med 545 mia. kr. eller dét, der svarer til ca. 19 procent af BNP.¹³ Samtidig har vi store overskud på den offentlige saldo. Alene i 2021 og 2022 havde den offentlige sektor et samlet driftsoverskud på 200 mia. kr. I 2023 var driftsoverskuddet 76 mia. kr.

Alternativets tidsopsparring skønnes at kræve en offentlig opstartsinvestering på ca. 198 mia. kr. efter automatisk tilbageløb fra skat og afgifter. Opstartsinvesteringen er således mindre end driftsoverskuddet på de offentlige budgetter i blot de to seneste budgetår efter automatisk tilbageløb.

Opstartsinvesteringen vil øge ØMU-gælden med ca. 7 procentpoint efter tilbageløb. ØMU-gælden er i dag ca. 30 procent og dermed meget langt fra EU's grænseværdi på 60 procent, som mange europæiske lande i dag overskrider.

Varige udgifter

De varige udgifter i form af løbende indbetalinger på 5.000 kr. om året til alles tidsopsparring, samt oprettelsen af tidsopsparring for alle, der fylder 25 år, dækkes ved at hæve pensionsafkastskatten (PAL-skatten) 5 procentpoint fra 15,3 procent til 20,3 procent, samt ved en gradvis afskaffelse af rentefradraget. De varige udgifter skønnes at udgøre 12,9 mia. kr. om året efter automatisk tilbageløb fra skatter og afgifter.

Danskerne har i dag ca. 4.300 mia. kr. i pensionsformue,¹⁴ som er meget ulige fordelt.¹⁵ Det er afkastet fra disse pensionsformuer, hvis beskatning øges ved den forhøjede PAL-skat. Da tidsopsparringsmidlerne også forrentes og kan bruges som pensionsmidler, underlægges disse også den forhøjede PAL-beskatning.

En 5 procentpoints stigning i PAL-skatten (samt PAL-skat fra afkast på midler i Tidsopsparingen) skønnes på baggrund af svar fra Finansministeriet og Skatteministeriet at øge skatteindtægterne med ca. 7,7 mia. kr. om året efter tilbageløb fra skatter, afgifter og ydelser (fx øget udbetaling af ældrecheck, pensionstillæg og boligydelse).¹⁶ Finansiering ved øget PAL-skat har en række fordele, herunder at den meget store ulighed i private pensionsformuer mindskes, da der omfordelles fra store pensionsformuer til små pensionsformuer igennem oprettelsen af tidsopsparring.

Den gradvise afskaffelse af rentefradraget skønnes på baggrund af svar fra Skatteministeriet at indbringe et varigt provenu på ca. 33,5 mia. kr. om året efter automatisk tilbageløb, når den er fuldt indfaset.¹⁷ Brugen af rentefradraget som finansieringskilde svarer i store træk til at hæve boligbeskatningen og betyder at forslaget samlet set vil omfordele fra boligejere og danskere med store pensionsformuer til mindre bemidlede danskere.

Tabel 1. Varige udgifter og finansiering

	Umiddelbar virkning (mia. kr.)	Efter tilbageløb (mia. kr.)
Oprettelse af tidsopsparring til 25-årig	-6,7	-3,1
Årlige indbetalinger af 5.000 kr.	-21,5	-9,9
I alt udgifter	-28,1	-12,9
Forhøjet PAL-skat (5 pct. point)	12	5,5
PAL-skat på afkast på tidsopsparring	4,7	2,2
Gradvis afskaffelse af rentefradraget (varig virkning)	43,5	33,5
I alt indtægter	60,2	41,2
Tiltag sammenlagt	32,1	28,1

Forslaget er samlet set overfinansieret med 28,2 mia. kr. efter tilbageløb. Overfinansieringen kan bruges til at dække eventuelle omkostninger relateret til reduceret arbejdsudbud til forbedringer af den offentlige service og velfærd, og til investeringer i den grønne omstilling.

Omkostninger ved reduceret arbejdsudbud

Der er meget stor usikkerhed knyttet til de statslige omkostninger ved eventuelle arbejdsudbudsreduktioner som følge af forslagene. Dette skyldes, at forslagenes effekt på arbejdsudbud, produktivitet, stress og sygefravær er svære at spå om.

Hvis den øgede fleksibilitet ikke får danskerne til at arbejde mindre, vil der ikke være statslige omkostninger relateret til arbejdsudbuddet. Hvis den samlede arbejdstid falder, men de produktivitetstigninger, som dette fører til, fuldt ud kompenserer for den kortere arbejdstid, vil der heller ikke være øgede statslige omkostninger.¹⁸

Et højt bud på hvor meget tiltagene vil reducere arbejdsudbuddet er, at effekten vil svare til, at den generelle norm for arbejdstiden blev nedsat fra 37 timer til 30 timer – ca. tilsvarende at danskerne gjorde fredagen til en fridag.

Alternativet har bedt Finansministeriet regne på omkostningerne ved en arbejdstidsnedsættelse svarende til indførsel af 30 timers arbejdsuge. Ifølge Finansministeriet vil den samlede omkostning for staten være mellem 0 kroner, hvis produktiviteten stiger lige så meget som arbejdstiden falder, og ca. 103 mia. kr., hvis den lavere arbejdstid hverken fører til højere produktivitet eller andre positive følgevirkninger, fx lavere sygefravær og mindre stress.¹⁹

Det er sandsynligt, at lavere arbejdstid vil have betydelige positive økonomiske følgevirkninger, da en lang række forsøg har vist, at mange virksomheder kan nedsætte arbejdstiden betydeligt og fortsat producere det samme som før, fordi produktiviteten stiger, når arbejdstiden falder.²⁰ Et stort engelsk forsøg med 61 virksomheder fandt, at 30 timers arbejdsuge øgede medarbejdernes effektivitet, forbedrede deres fysiske og psykiske helbred og reducerede deres sygefravær med 65 procent uden at gå ud over virksomhedernes indtjening.²¹ Et nyt studie fra AE-rådet viser desuden, at en 20 procents reduktion af stresssygemeldinger alene ville hæve det effektive arbejdsudbud med 11.100 fuldtidspersoner.

Eventuelle statslige omkostninger ved lavere arbejdsudbud skal desuden ses i sammenhæng med, at regeringen regner med en årlig stigning i det private forbrug på mere end 200 mia. kr. over de næste 10 år.²²

Såfremt danskerne vælger at arbejde mindre i fremtiden, og dette fører til faldende skatteindtægter, vil Alternativet flytte penge fra det hastigt voksende privatforbrug til finansiering af den offentlige sektor ved at hæve skatterne på store formuer, høje indtægter og miljøbelastende aktiviteter.

Fordelingseffekt og virkning på økonomisk ulighed

Forslagene i udspillet vil give alle danskere større fleksibilitet og mulighed for at holde fri i løbet af arbejdslivet, men de vil i særdeleshed tilgodese danskere med mindre indkomster og formuer, som i dag har dårligere mulighed for at holde fri end andre.

Både oprettelsen af tidsopsparingen og finansieringen gennem højere skat på pensionsafkast og gradvis afskaffelse af rentefradraget vil mindske den økonomiske ulighed i samfundet.

Afskaffelsen af rentefradraget, er ifølge beregninger fra Skatteministeriet fordelingspolitisk neutralt.²³ Den øgede PAL-skat vil reducere uligheden, da pensionsformuer (og dermed pensionsafkast) er meget ulige fordelt mellem danskerne,²⁴ men Skatteministeriet er ikke i stand til at lave et konkret skøn over, hvor meget tiltaget vil ændre uligheden opgjort ved ginikoefficienten.²⁵

Da både PAL-skattestigningen og den gradvise afskaffelse af rentefradraget bruges til at finansiere en ubetinget og universel ydelse, hvor alle borgere får samme udbetaling i kroner og ører, er forslaget samlet set stærkt omfordelende. Det vil således formindske den ekstremt store ulighed, der i dag findes i privatopsparede pensionsformuer og i formuer generelt.^{26,27} Et tysk studie fra 2021, der simulerede effekten af et lignende system, fandt en ulighedsreduktion på 7-8 procent.²⁸

Fordi tidsopsparingen vil reducere uligheden i pensionsformuer generelt, vil det også bidrage til at reducere uligheden i pensionsformuer mellem mænd og kvinder, der i dag er meget skæv.²⁹

GRØN BUNDLINJE

På baggrund af beregninger og svar fra Klimaministeriet og Finansministeriet vurderes forslagene at have potentiale til at kunne nedbringe Danmarks klimaaftryk med op til 12 mio. tons CO₂ om året svarende til 1,1 millioner danskeres klimaaftryk eller 19 procent af Danmarks klimaaftryk afhængigt af, hvordan tiltagene påvirker danskernes prioritering af henholdsvis lønarbejde og fritid.

Klimaeffekten er behæftet med meget stor usikkerhed, da det er svært at forudsige, hvor meget mere eller mindre lønarbejde danskerne vil udføre som følge af den øgede fleksibilitet.

For at foretage et skøn over en overligger for tiltagenes klimaeffekt, har vi taget udgangspunkt i et scenarie, hvor den kulturændring, som tiltagene medfører, vil få danskerne til at holde lige så meget mere fri, som hvis den generelle norm for arbejdstiden blev nedsat fra 37 timer til 30 timer – svarende til at fredag blev til en fridag. Den samlede arbejdsudbudsreduktion vil således være ca. 19 procent.

Selvom en lang række studier og forsøg viser, at mange virksomheder kan nedsætte arbejdstiden til 30 timer,³⁰ men producere lige så meget som før, følger vi hér Finansministeriets og Det Økonomiske Råds regnemetoder, hvor det antages, at produktiviteten vil være den samme før og efter arbejdstiden nedsættes – dvs. at vi hverken bliver mere eller mindre effektive af at nedsætte vores arbejdstid.³¹ Dette betyder at lavere arbejdstid medfører et fald i Danmarks BNP, fordi man ikke kan udrette det samme arbejde som før, hvis man arbejder i kortere tid.

De 19 procents arbejdstidsnedsættelse vil ifølge Finansministeriet medføre ca. 19 procents nedgang i BNP.³² Ifølge Klimaministeriet vil en BNP-reduktion på 19 procent medføre et reduceret klimafodaftryk på ca. 19 procent.³³ Danmarks samlede klimafodaftryk er ifølge Energistyrelsens seneste opgørelse 61 mio. tons CO₂e,³⁴ og 19 procent heraf er ca. 12 mio. tons CO₂, eller det der svarer til 1,1 millioner danskeres klimafodaftryk.

Som tidligere beskrevet administreres tidsopsparemidlerne af en uafhængig offentlig investeringsfond, der sikrer borgerne en fast forrentning og sørger for, at pengene investeres grønt, bæredygtigt og etisk. Tidsopspareningen bidrager således til at skaffe risikovillig kapital til grønne og socialøkonomiske virksomheder og organisationer. Tidsopspareningen skal operere stærkt inspireret af den norske pensionsfond,³⁵ men med langt klarere og langt mere ambitiøse retningslinjer i forhold til at investere grønt, bæredygtigt og etisk.

Tidsopspareningen vil styrke den grønne bundlinje markant, ved at tilføre risikovillig kapital til grønt iværksættelse, investeringer i udbygning af vedvarende energi, forskning og udvikling af nye bæredygtige energikilder og lignende initiativer.

SOCIAL BUNDBLINJE

Den politiske debat er i dag ensidigt centreret om økonomisk vækst uden tilstrækkeligt fokus på, om denne vækst rent faktisk fører til øget trivsel, stærkere fællesskaber og mere meningsfulde liv.

Vi har oplevet en markant stigning i materiel velstand siden 1975, men samtidig er vores livstilfredshed forblevet næsten uændret. Dette fænomen kendt som Easterlin-paradokset understreger vigtigheden af en ændret tilgang til vækst.³⁶

Med dette udspil ønsker vi at udfordre vækstparadigmet og sætte fokus på de mange andre ting i livet, der er langt vigtigere end økonomisk vækst: Livstilfredshed, styrkelse af sociale relationer og fællesskaber, bedre folkesundhed, fremme af ligestilling og mangfoldighed og et bedre demokrati med større borgerinddragelse. Tidsopsparringen vil styrke den sociale bundlinje ved at fremme alle disse forhold.

Mere og mere international forskning viser at forbedret mulighed for at holde fri og for at prioritere de ting i livet, der er vigtigst for hver af os, øger vores livstilfredshed.^{37,38,39} Derfor vil det fremme danskernes generelle tilfredshed med livet, at de får mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet i perioder.

Forslagene vil også forbedre folkesundheden ved at dæmpe arbejdsrelateret stress og nedslidning.⁴⁰ Dertil kommer, at muligheden for at holde mere fri vil give folk større mulighed for at prioritere sundhedsfremmende vaner, hvilket kan reducere forekomsten af livsstilssygdomme.

Forslagene vil også fremme den sociale bundlinje ved at bidrage til en styrkelse af vores sociale relationer og deltagelsen i meningsfulde fællesskaber. Vi vil nemlig få større mulighed for at bruge tid med vores nærmeste og for at deltage og engagere os i foreningslivet, i kulturlivet, i sportsforeninger osv.

Den øgede frihed til at bestemme over vores tid vil også styrke manges mulighed for at engagere sig politisk, fordi de rent lavpraktisk får mere tid til at prioritere det. På den måde kan forslagene øge den demokratiske deltagelse og dermed styrke vores demokrati.

Endelig kan forslagene bidrage til at begrænse fattigdom og fremme ligestilling og mangfoldighed. Som beskrevet tidligere vil udspillet mindske den økonomiske ulighed i samfundet. Den økonomiske kønsulighed vil også blive formindsket, da kvinder generelt har mindre formue og indkomst end mænd,⁴¹ hvilket vil øge ligestilling og ligestilling mellem kønnene.

KILDEER

1. Borger.dk: [Før du går på Folkepension](#)
2. Psykiatrifonden: [Stress](#)
3. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: [Stress koster 55 mia. kr. om året](#)
4. Fagbladet 3F: [Selvpension: Langt flere akademikere end ufaglærte trækker sig før tid](#)
5. Se fx Wikipedia: [Government Pension Fund of Norway](#)
6. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: [Den rigeste procent sidder på en fjerdedel af den samlede formue](#)
7. VIVEs kommunetal 2022.3, [Pensionsformuer kan øge uligheden mellem land og by](#)
8. Regeringen: [Ansvar for Danmark](#)
9. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: [Deltidsansatte har trukket en stor del af jobfesten](#)
10. [DM's krav til OK24](#)
11. Jyllands Posten: [Danmark stiler mod verdens højeste pensionsalder](#)
12. Abildgaard, Pernille Gaarde (2024), Sådan får vi en 4-dages arbejdsuge, Lindhardt og Ringhoff, København.
13. Økonomiministeriet: [Økonomisk Redegørelse \(December 2023\)](#)
14. Danmarks Statistik: [Pensionsformuer](#)
15. VIVEs kommunetal 2022.3: [Pensionsformuer kan øge uligheden mellem land og by](#)
16. Baseret på [SAU Almdel endeligt svar på spørgsmål 316 SAU alm del svar på spm 316docx](#), FIU, Alm.del – 2016-17– Endeligt svar på spørgsmål 24: [Spm. om, hvad provenuet vil være, hvis PAL-skatten øges, til finansministeren, SAU Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 450: SAU alm. del – svar på spm. 450.docx](#) og egne beregninger
17. Folketinget: [SAU Almdel endeligt svar på spørgsmål 316 SAU alm del svar på spm 316docx](#)
18. Folketinget: [BEU Almdel endeligt svar på spørgsmål 276 Svar på BEU 276docx](#)
19. Folketinget: [BEU Almdel endeligt svar på spørgsmål 276 Svar på BEU 276docx](#)
20. Abildgaard, Pernille Gaarde (2024), Sådan får vi en 4-dages arbejdsuge, Lindhardt og Ringhoff, København.
21. Autonomy.Work: [The results are in: The UK's four-day week pilot](#)
22. [2030-planforløb – Grundlag for udgiftslofter 2027](#), se dataark: [2030-planforloeb-grundlag-for-udgiftslofter-2027.xlsx](#)
23. Folketinget: [SAU, Alm.del – 2021-22 – Endeligt svar på spørgsmål 209: Spm. om at redegøre for provenuvirkningen af forskellige modeller for fjernelse/reduktion af rentefradraget, til skatteministeren](#)

- 24.** VIVEs kommunetal 2022.3, [Pensionsformuer kan øge uligheden mellem land og by](#)
- 25.** Folketinget: [SAU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 450: SAU alm. del – svar på spm. 450.docx](#)
- 26.** Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: [Den rigeste procent sidder på en fjerdedel af den samlede formue](#)
- 27.** VIVEs kommunetal 2022.3: [Pensionsformuer kan øge uligheden mellem land og by](#)
- 28.** DIW Berlin: [Universal Capital Endowment and Wealth Taxes Could Reduce Wealth Inequality](#)
- 29.** VIVE: [Borgernes pensionsformuer](#)
- 30.** Se fx Autonomy.Work: [The results are in: The UK's four-day week pilot](#)
- 31.** Folketinget: [BEU Almdel endeligt svar på spørgsmål 276 Svar på BEU 276docx](#), De Økonomiske Råd: [Diskussionsoplæg Dansk Økonomi \(efterår 2023\)](#)
- 32.** Folketinget: [BEU Almdel endeligt svar på spørgsmål 276 Svar på BEU 276docx](#)
- 33.** Folketinget: [KEF Almdel endeligt svar på spørgsmål 17 Svar på KEF alm del spm 17pdf](#)
- 34.** Energistyrelsen: [Danmarks globale klimapåvirkning – Global afrapporterin](#)
- 35.** Se fx Wikipedia: [Government Pension Fund of Norway](#)
- 36.** Alternativet: [De tre bundlinjer](#)
- 37.** Fan, W., Schor, J. B., Kelly, O., & Gu, G. Does work time reduction improve workers' well-being? Evidence from global four-day workweek trials.
- 38.** Whillans, A. V., Dunn, E. W., Smeets, P., Bekkers, R., & Norton, M. I. (2017). Buying time promotes happiness. Proceedings of the National Academy of Sciences, 114(32), 8523-8527. Buying time promotes happiness | PNAS
- 39.** Whillans, A. (2017). Exchanging cents for seconds : the happiness benefits of choosing time over money (T). University of British Columbia. Retrieved from <https://open.library.ubc.ca/collections/ubctheses/24/items/1.0348134>
- 40.** Shao, Q. (2022). Does less working time improve life satisfaction? Evidence from European Social Survey. Health Economics Review, 12(1), 50. Biomedcentral: [Does less working time improve life satisfaction?](#)
- 41.** Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: [Store forskelle mellem mænd og kvinders indkomster gennem livet](#)

**"Prøv at gøre
noget, der ikke
er nødvendigt,
noget der ikke er
behov for, noget
unyttigt!"**

DRONNING MARGRETHE II

**Alternativet
Christiansborg
1240 København K**

**www.alternativet.dk
alternativet@alternativet.dk
+45 71 79 18 64**